

**565 NUMARALI KARAHİSAR-I SAHİB ŞER'İYYE
SİCİLİ'NİN TANITIMI VE FİHRİSTİ
1839-1840 (H. 1255-1256)**

*Kürşat ÇELİK**

ÖZET

Osmanlı tarihinin en önemli arşiv kaynaklarından bir tanesi de Şer'iyye Sicilleridir. Ait oldukları dönem ve yer hakkında oldukça önemli bilgiler veren Şer'iyye Sicillerinden faydalanma konusu bugün için belli başına bir problem olmaktadır. Bu durum ise sicillerden faydalanma konusunu belirli bir metoda bağlı kılmayı zaruri hale getirmektedir. Bu önemli kaynaklardan biri olan 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilininin tanıtımı bu çalışmada incelenmiştir.

Türk tarihi ve kültürü açısından büyük bir önem taşıyan Şer'iyye Sicillerinden sadece bir tanesinin fihrist ve tanıtımı yapılmak suretiyle bu alanda yapılan çalışmalara bir yenisinin ilave edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karahisar-ı Sahib, Şer'iyye Sicilleri.

**KARAHISAR-I SAHİB SHARIA RECORDS NO 565
PRESENTATION AND INDEX 1839-1840
(H.1255-1256)**

ABSTRACT

One of the most important archives of Ottoman history is Sharia Records. The issue of making of Sharia Records, which gave important information about the period and place they belonged to, is today a major problem. This situation makes it obligatory to depend on a certain method while making use of the records. In this study we investigated Karahisar-ı Sahib Sharia Records no 565 which is one of this important records.

* MAH, Fırat Üniversitesi, Tarih Ana Bilim Dalı, kursat123@hotmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

This study is aimed to set a pattern for the studies made in this field by presenting and making index only one of the Sharia Records which has great importance for Turkish history and culture.

Key Words:Karahisar-1 Sahib, Records of Sharia.

GİRİŞ

Her ilmin amacı, insanın kendini tanıması ve bundan hareket ederek geleceğini daha iyi yaşanacak ve güvenli bir ortam oluşturacak şekilde planlamaktır. Burada tarih ilmine, diğer ilimlerden daha ağır bir yük ve görev düşmektedir. Bu sebeple tarih araştırmalarında “*Birinci Elden Kaynak*” durumunda olan “*Şer'iyye Sicilleri*” içerdikleri önemli belge ve bilgiler nedeniyle tarihi araştırmalarda önemli bir yere sahiptirler. Şer'iyye Sicilleri içinde neşredildikleri dönemin idarî¹, askerî, beledî, adlî², sosyal ve kültürel³ konuları ile ilgili ayrıntılı bilgiler barındırmaktadır. Osmanlı tarih araştırmacılarının mutlak suretle bu sicilleri incelemeleri gerekmektedir. Bu defterler incelenmediği takdirde verilecek hükümlerin eksik kalacağı muhakkaktır⁴.

I- Şer'iyye Sicillerinin Muhtevası

Şer'iyye sicillerinde yer alan kayıtları, kadı tarafından verilen hükümler, her hangi bir hadiseyi, bir şahadeti ve bir hibeyi resmiyete geçirilmesi istenen bir hususu ihtiva eden belgeler, devlet merkezinden gelen çeşitli yazılar şeklinde tasnif etmek mümkündür. Bu genel tasniften yola çıkarak, şer'iyye sicillerinde yer alan belgeleri şu şekilde sıralanabilir:

¹ Mübahat Küçüköğlü; *Osmanlı Belgelerinin Dili*, İstanbul, 1988, s. 197.

² Mustafa Öztürk; “*Harput Şer'iyye Sicilleri*”, *Tarih İçinde Harput*, Elazığ, 1992, s. 74.

³ İbrahim Yılmazçelik; “*Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri (Katalog ve Fihristleri)*”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 90 Ankara, 1994. s. 8.

Rifat Özdemir, “*Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru*”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. I, S. 1, Elazığ, 1987, s. 192.

⁴ Ahmet Aksın; *218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicili 1249-1256 (M. 1833 -1840)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans) Tezi, Elazığ, 1990, s. XXIII.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

1. Merkezden gönderilen her türlü ferman, berat ve mektuplar,
2. Ümera denilen mahalli yöneticilerin (Beylerbeyi, vali, sancakbeyi, mutasarrıf, mütesellim vb. görevliler) çeşitli konularda sancak ve şehir sorunlarını çözmek için yayınladıkları buyuruldular ile bunların icraatlarını gösterir kayıtlar,
3. Kadıların çeşitli konularda merkeze gönderdikleri ilanlar ile şehir yönetiminde kişi yada kurumlar arasında doğan anlaşmazlıkları çözümlmek için verdikleri hüccetler,
4. Şehrin mahalle listeleri, dinî ve sosyal yapıların inşası, bakım ve tamirlerinin yapılması, şehirde yürütülen imar faaliyetleri, imar işlerinde kullanılan inşaat malzemelerinin çeşit ve fiyatları ile ilgili vesikalar,
5. Şehir nüfusunu nüfusun ırki ve dini yönden ayrımını, bu nüfusun zaman zaman maruz kaldıkları hastalık ile tabii afetleri anlatan belgeler, evlenme, boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım-satım, mukavele ve kefalet senetleri, hırsızlık, kalpazanlık, yaralanma ve öldürme ile ilgili belgeler,
6. Şehirdeki esnaf grupları, bunların meslekleri ile ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarda satılan malları narh listeleri, usta ve ırgat yevmiyeleri ile ilgili kayıtları,
7. Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarları, bu vergilerin toplanmasında kullanılan avârızhaneler ile ilgili belgeler,
8. Altın ve para meseleleri ile çeşitli eşya kayıtlarını gösteren kayıtlar,
9. Ölen kişilerin meslekleriyle mal varlıklarını gösteren tereke kayıtları, bu kayıtlarda yer alan etnoğrafik eşya listeleri⁵.

Şer'iyye sicillerinde mevcut kayıtları göz önüne alınırsa, şu türden belgeleri sıralamak mümkündür; *Ferman ve emirler, hüccet, ilâm, berât, temessük, narh defteri, muhasebe defteri, tevzi defteri, buyuruldu, telhis, şukka, müzekkire, tereke, arzuhal vakfiye, ilmuhaber ve dua* "kayıtları bulunmaktadır⁶.

Bu defterlerde kadı veya naiblerin verdikleri kararların yazıldığı kısma *sicil-i mahfuz*, merkezden gelen her türlü emrin yazıldığı kısma da *sicil-i mahfuz defterlu*, denirdi ki bütün bu kayıtları

⁵ Yılmazçelik; **a.g.m.**, s. 42.

Özdemir, **a.g.m.**, s.192.

⁶ Kütükoğlu;, **a.g.e.** s.197, 206, 214, 233, 295, 300, 303, 359.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

da mahkeme görevlilerinden olan *mukayyid* tutardı . Bu şekilde oluşan “*kadı sicili*”, “*kadı defteri*”, “*sicil-i mahfuz*” veya “*sicil*” de denilen defterlerdir. Sicillerde kullanılan yazılar ; *rika* ve çeşitleri, *talik*, *talik kırmacı*, *hurda talik*, *nestâ'lik* ve çeşitleri, *sülüs*, *sülüs kırmacı*, *divani* çeşitleri ve pek nadir olarak da *siyakattır*. Bu siciller XVI. yüzyılın son senelerinden başlayarak XIX. yüzyılın sonlarına kadar gelen ve en az dört asırlık tarihe ışık tutan, Türk tarihinin ana kaynaklarından⁷. Bundan dolayı her vilayet ve kazâ merkezlerindeki mahkeme sicilleri, o bölgenin en güvenilir tarihi kaynaklarından sayılmaktadır.

II- Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilleri

Osmanlı Devleti'nin nihayete ermesi ve Cumhuriyet'in kurulup yapılan düzenlemeler ile Şer'iyye mahkemeleri ilga edilmiş ve Şer'iyye Sicilleri yerine yeni kayıt sistemleri oluşturulmuştur. Bu defterler bir süre adliye mahzenlerinde arşiv olarak durmuştur.

Milli Eğitim ve Adalet bakanlıkları arasında yapılan anlaşma neticesinde 3 Kasım 1941'de Valilikler'e gönderilen 2182/4018 sayılı emir gereğince müzelik eşyaya karıştırılmamak ve ayrı bir yerde muhafaza edilmek kayıt ve şartı ile 1909'dan evvelki zaman ait ve Topkapı Sarayı'ndaki İstanbul ve çevresine ait olanlar hariç Şer'iyye Sicilleri 18 il müzesine nakledilmiştir. Bu illerden bir tanesi de Afyon şehridir⁸.

Karahisar-ı Sahib Şer'iyye sicillerinin şu ana kadar kataloğu yayınlanmamış olmakla birlikte, elde edilen bilgilere göre, ilk olarak Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilleri Afyon'da Gedik Ahmed Paşa Medresesinde kurulan, Afyon Etnoğrafya Müzesi'ne taşınmışlardır⁹. Afyon Kütüphanesinde 158 adet Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili bulunmaktaydı¹⁰. Bu siciller daha sonraki bir tarihte Ankara Milli Kütüphanede Şer'iyye Sicillerinin muhafaza edildiği kısma gönderilmişlerdir. Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilleri içerisinde çok azı tez haline getirilerek bilim dünyasına kazandırılmıştır¹¹.

⁷ Salih Akyel; “1831-1837 (H. 1247-1252) Tarihli Eğin Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı Ve Fihristi”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.14, S.1, Elazığ, 2004, s.219-229.

⁸ Feyyaz Gürkan; “Şer'iyye Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma” **IX. Türk Tarih Kongresi**, C. II, Ankara- 1988, s.768-769.

⁹ Ahmet Toptaş; “Afyon Etnoğrafya Müzesi” **DİA**, C.1, İstanbul, 1998, s.443.

¹⁰ Akgündüz; **a.g.e.**, C.I, s. 170.

¹¹ Zübeyde Tiryakioğlu; **612 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-1996.

Mehmet Güneş; Tanzimat Dönemi Öncesinde Karahisar-ı Sahip Sancağı (67 nolu şer'iyye Siciline Göre), **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara-1996.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

Aşağıda belirtmiş olduğumuz çalışmaların haricinde Karahisar-ı Sahib tarihi hakkında, Karahisar-ı Sahib Şer'iyye sicilleri ve diğer arşiv kaynaklarına dayalı olarak yapılan birçok çalışmada bulunmaktadır¹².

III- 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı

Ankara'da Milli Kütüphane'de Afyon (Karahisar-ı Sahip) Sicilleri arasında bulunan ve 565 sıra numarası verilen Şer'iyye Sicili 26×42 cm ebatındadır. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili

Suzan Gedizli ; **618 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili (H.1306/1308-M.1889/1891)**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-1997.

Adem Arı ;**525 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilinin Bugünkü Alfabelere Göre Yazılması**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya-1998.

Mehmet Biçici; 569 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-1998.

Muhittin Öztaşkın; 606 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-1998.

Naci Şahin; 568 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre Afyon , **Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-1998.

İbrahim Baş;578 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Karahisar-ı Sahib Sancağı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon- 2001.

Kadir Sun; **576 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre Afyon (1848-1851)** ,Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-2001.

İbrahim Baş; **578 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Karahisar-ı Sahib Sancağı**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-2001.

Meral Şahin ;**576 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre Afyon (1848-1851)** ,Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon-2001.

Mehmet Soysal ;557 Numaralı Afyon Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Şer'iyye Sicili, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ-2005.

Dilaver Durakşahin ;652 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon- 2006.

Mehtap Siligül; Karahisar-ı Sahip Sancağı'nın 615 Numaralı Şer'iyye Sicili(Transkripsiyon), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon- 2007.

¹² Bkz. Bu konu hakkında özellikle Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin sürekli yayını olan, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde birçok makale vardır. Bunun yanı sıra birçok telif eserde bulunmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

100 sayfa dan oluşmaktadır. Defter Hicri 1255-1256, Miladî 1839-1840 tarihler arasındaki olaylar ihtiva etmektedir.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilindeki sayfa ve belge numaraları verilmiştir. Yapılan numaralandırmanın eksik olduğu tarafımızdan tespit edilmiş olup yeniden numaralandırma yapılmıştır. Yapılan yeni numaralandırmayla birlikte sicil toplam olarak 144 belgeden oluştuğu görülmektedir.

Sicildeki ilk belge 15 Mayıs 1839 tarihli olup, bundan sonra gelen belgelerde geneli itibarıyla tarih akışı bozulmadan ve araya farklı tarihlerdeki belgeler girmeden kronolojik sıraya özen gösterilmiştir. Sicil içerisinde iptal edilen belge olmayıp sadece 19. belgenin yarısı iptal edilmiştir. Belgelerin altında pek fazla imza bulunmamaktadır.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilin genelinde tereke kayıtları bulunmakta olup Sicilde bulunan belge, tür ve sayıları şunlardır:

1. 68 adet Tereke
2. 25 adet Ferman
3. 9 adet Mektub
4. 8 adet Hüccet
5. 7 adet Masraf Defteri
6. 6 adet Buyuruldu
7. 5 adet Tevzii Defteri
8. 3 adet Evkaf
9. 3 adet Narh
10. 3 adet Pusula
11. 2 adet Berât
12. 1 adet Dua
13. 1 adet İcmâl Defteri
14. 1 adet İlâm
15. 1 adet Layiha
16. 1 adet Muhasebe Defteri kaydı bulunmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicilinde yazı sitali olarak nestâ'lik yazı çeşidi kullanılmış olup, tüm belgeler aynı katib tarafından kaleme alınmıştır.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicilindeki belgelerin konularına göre tasnifi, sayıları ve belge numaraları şu şekildedir.

İdari Konularla İlgili Belgeler

İdarî konularla ilgili belgelerin toplamı 19 adettir. Bu belgeler şunlardır; 2-3-27-31-50-54-61-62-63-87-94-98-106-127-128-129-130-131-132

Sosyal Konularla İlgili Belgeler

Sosyal konularla ilgili belgelerin toplamı 85 adet olup, bunlar ağırlıklı olarak tereke kayıtlarından oluşmaktadır. Bu belgeler şunlardır; 1-4-5-6-7-8-12-13-16-17-19-20-24-25-26-28-30-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-48-49-53-55-56-65-66-67-69-70-71-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-84-85-88-89-90-91-93-95-96-99-100-101-102-103-104-105-107-108-109-112-116-117-120-121-123-125-135-136-138-140-141-142

İktisadi Konularla İlgili Belgeler

İktisadi konularla ilgili belgelerin toplamı 32 adettir. Bu belgeler şunlardır; 10-14-18-21-22-23-29-47-51-57-58-59-60-64-68-72-83-86-92-97-110-111-113-114-115-118-124-126-134-137-143-144

Askeri Konularla İlgili Belgeler

Askeri konularla ilgili belgelerin toplamı 8 adettir. Bu belgeler şunlardır; 9-11-15-52-119-122-133-139

IV- 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicilinin Belge Özetleri

Belge No	Belge Özetleri
1	565 Numaralı Karahisar-ı Sahib şer'iyeye siciline başlanıldığına dair 15 Mayıs 1839 tarihli dua kaydı.
2	Karahisar-ı Sahib Sancağına kadı olarak Mehmed Şemi Efendi'nin atandığına dair 15 Mayıs 1839 tarihli berat kaydı.
3	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Sincanlı kazasına kadı olarak Mehmed Şemi Efendi'nin atandığına dair 15 Mayıs 1839 tarihli berat

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	kaydı.
4	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Maşid karyesi sakinlerinden Madaloğlu Halil'in vefatıyla düzenlenen 20 Mayıs 1839 tarihli tereke kaydı.
5	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Herenli karyesi sakinelerinden İsmihan binti Süleyman'ın vefatıyla düzenlenen 26 Mayıs 1839 tarihli tereke kaydı.
6	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sinan Halife mahallesi sakinlerinden el-Hac ibni İbrahim'in vefatıyla oğlu Hasana, Hasanhay Efendi'nin vasi tayin edildiğine dair 31 Mayıs 1839 tarihli hüccet kaydı.
7	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sinan Halife mahallesi sakinlerinden Tımarlı askeri olan el-Hac Mehmed bin İbrahim'in vefatıyla düzenlenen 31 Mayıs 1839 tarihli tereke kaydı.
8	Karahisar-1 Sahib Sancağına ve kazalarında tezkeresiz bir neferin bir mahalden bir mahalle tezkeresiz hareket edememesine dair 15-25 Mayıs 1839 tarihli ferman kaydı.
9	Konya'da bulunan askerler için Karahisar-1 Sahib Sancağı ve kazalarından deve toplanmasına dair 10 Haziran 1839 tarihli pusula kaydı.
10	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı kurâlardan Sard ve Kerefiyese'nin masrafı için tevzi edilen miktar ve kimlere taksim edildiğine dair 13 Haziran 1839 tarihli muhasebe kaydı.
11	Konya'da bulunan askerler için Karahisar-1 Sahib Sancağı ve kazalarından toplanacak deve parasının taksimini gösteren 13 Haziran 1839 tarihli tevzi defteri kaydı.
12	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Salar karyesi sakinlerinden Bifeci oğlu Ali'nin vefatıyla düzenlenen 16 Haziran 1839 tarihli tereke kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

13	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Molla Bahşi mahallesi sakinlerinden el-Hac Ali Dede'nin vefatıyla düzenlenen 18 Haziran 1839 tarihli tereke kaydı.
14	Karahisar-ı Sahib Sancağında 15 Mayıs 1839 tarihinde bazı mallara verilen fiyatları gösteren narh defteri kaydı.
15	Konya'da bulunan askerler için Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarından deve ve araba toplanmasına dair 25 Mayıs-4 Haziran 1839 tarihli ferman kaydı.
16	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Eyret karyesi sakinelerinden Aişe binti Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 20 Mayıs 1839 tarihli tereke kaydı.
17	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Sincanlı kazasına tabi Balı Mahmud karyesi sakinlerinden Aşkıroğlu Süleyman'ın vefatıyla düzenlenen 20 Mayıs 1839 tarihli tereke kaydı.
18	Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarından yirmi bin vukiyye yün toplanmasına dair 11 Mayıs 1839 tarihli masraf defteri kaydı.
19	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Balı Mahmud karyesi sakinlerinden Ali bin Halil'in vefatıyla vasi-i mensubunun yaptığı harcamaları gösteren 1255 (1839-1840) tarihli masraf defteri kaydı.
20	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Kaya Dibi mahallesi sakinlerinden Türbedâr el-Hac Hüseyin ibni Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 22 Haziran 1839 tarihli tereke kaydı.
21	Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarından toplanarak Balıkesir'e gönderilecek yünün kazalara tarh ve taksimini gösteren 1839 tarihli pusula kaydı.
22	Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarında ekilen Afyon ve haşhaş dan 8/1 öşür alınmasına dair 14-24 Haziran 1839 tarihli ferman kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

23	Karahisar-1 Sahib Sancağı ve kazalarında ekilen Afyon ve haşhaş dan 8/1 öşür alınmasına ve halka baskı yapılmamasına dair 14-24 Haziran 1839 tarihli ferman kaydı.
24	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Nisari mahallesi sakinelerinden Varten binti Körk nam zimminin ölümüyle düzenlenen 6 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
25	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Feyyaz Paşa mahallesi sakinlerinden Mehmed Emin Ağa ibni Salih'in vefatıyla düzenlenen 7 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
26	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Akmesjid mahallesi sakinelerinden Şerife binti Hacı Mesud'un vefatıyla düzenlenen 1 Eylül 1839 tarihli tereke kaydı.
27	Ömer Seyyid Efendinin Karahisar-1 Sahib'de görev yaptığına dair hüccet kaydı.
28	Abdülmecid Han Hazretlerinin tahta geçmesiyle birlikte yayımlanan Cülus-u Hümayunu gösteren 4-14 Temmuz 1839 tarihli ferman kaydı.
29	Karahisar-1 Sahib Sancağında vakıf olan Muharrem Efendi'nin Çifte Bey Hamamı'nın tamir ve inşasıyla ilgili olarak yapılan harcamaları gösteren 10 Temmuz 1839 tarihli masraf defteri kaydı
30	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Issızca karyesi sakinlerinden Mircanoğlu Veli bin Ali'nin vefatıyla düzenlenen 15 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
31	Hüdavendigâr Feriki, Kütahya ve Karahisar-1 Sahib Sancakları mutasarrıfı Dilaver Paşa'nın görevine devam etmesine dair 4-14 Temmuz 1839 tarihli ferman kaydı.
32	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Karamık kazasına tabi Karaca Viran karyesi sakinlerinden Kız Alioğlu el-hac Ali Ağa'nın

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	vefatıyla düzenlenen 3 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
33	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hacı Mahmud mahallesinde Hendiler tekyesinde misafir iken vefat eden Efham Derviş'in vefatıyla düzenlenen 27 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
34	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hacı köyüne tabi Zeytunlu kazası ahalilerinin salı verilmesine dair 24 Temmuz 4 Ağustos 1839 tarihli ferman kaydı.
35	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hacı Nuri mahallesi sakinlerinden Bağcı Salih bin Ahmed'in vefatıyla düzenlenen 30 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
36	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hadli mahallesinde Salih Efendi Medresesinde müderris olan ve Sinan Paşa karyesi sakinlerinden olan Molla Mustafa İbn-i İbrahim'in vefatıyla düzenlenen 30 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
37	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Gökçe mahallesi sakinlerinden Keçeci Ahmed bin İsmail'in vefatıyla düzenlenen 30 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
38	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Şuhud kazasına tabi Çoban Kayalı karyesi sakinlerinden Fatma binti Hasan'ın kendi rızasıyla yine Şuhudlu Havace ibni Süleymen'la evlenmeyi kabul ettiğine dair 5 Ağustos 1839 tarihli hücut kaydı.
39	Karahisar-ı Sahib Sancağı sakinlerinden Abdurrahman'ın vefatıyla düzenlenen 5 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
40	Karahisar-ı Sahib Sancağı sakinlerinden Atike binti Ömer'in vefatıyla düzenlenen 15 Temmuz 1839 tarihli tereke kaydı.
41	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Nisari mahallesi sakinlerinden Bedirosa zimminin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	ölümüyle düzenlenen 8 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
42	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Karaman mahallesi sakinlerinden Helvacı Şin Hüseyin bin Hüseyin'in vefatıyla düzenlenen 8 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
43	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Hacı Abdurrahman mahallesi sakinlerinden Ömer bin Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 11 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
44	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sinan Halife mahallesi sakinlerinden Halil İbrahim'in vefatıyla düzenlenen 12 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
45	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sandıklı nahiyesinde zeamet mutasarrıfı olan Es-Seyyid Ömer veledi Mustafa'nın vefatıyla burada alacaklarının tahsil edilip varislerine verilmesine dair hüccet kaydı.
46	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Voyvoda mahallesi sakinlerinden Topal Mahmud bin İbrahim'in vefatıyla düzenlenen 25 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
47	Eyalet-i Hüdavendigâr ve buraya bağlı sancak, kaza, nahiye ve kurâlardan toplanacak zahirenin toplanmasında halka baskı yapılmaması gerektiği ve artık zahireye ihtiyaç olmadığından buradaki mübayaa için af çıkarıldığına dair 13-23 Temmuz 1839 tarihli ferman kaydı.
48	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Efecik mahallesi sakinlerinden Salih bin Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 26 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
49	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Salar karyesi sakinlerinden Köleoğlu Mehmed bin Hüseyin'in vefatıyla düzenlenen 28 Ağustos 1839 tarihli tereke kaydı.
50	Eyalet-i Hüdavendigâr, Kütahya ve Karahisar-1

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	Sahibde bulunan harameyn-i muhteremeyn nezaretinde bulunan evkafların imar ve ihyalarından sorumlu olan Ali Bey yerine Es-Seyyid Mehmed Hasib Paşa'nın tayin edildiğine dair 9 Temmuz 1839 tarihli ferman kaydı.
51	Osmanlı Devletinde bulunan Evkaf-ı Hümayun ve Harameyn-i muhteremeyn nezaretlerinin nasıl ve ne şekilde işletileceğine nelerin yapılması ve yapılmaması gerektiğini buralardan alınacak vergilerin nasıl alınacağını nasıl vakif yapılabileceğine dair 15 Mayıs 1839 tarihli layiha kaydı.
52	Asker-i redifde görevli olan ve zaviyelerde olan askerlerin maaşlarının görevde olmadıkları zaman maaşlarının dörtte birinin verilmesi ve bunların memurlar aracılığıyla buldukları mahallere gönderilmesi, bu askerlerinde boş vakitlerinde talim yapmalarına dair 23 Temmuz 3 Ağustos 1839 tarihli ferman kaydı.
53	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Yukarı Ahbozaz mahallesi sakinlerinden Karabet veledi Karabet zimminin ölümüyle düzenlenen 15 Eylül 1839 tarihli tereke kaydı.
54	Karahisar-ı Sahib kadısı Mehmet Şemi Efendi'nin muhalefatı askeriyeye bakmasına ve bunların terekesinin düzenlenmesine dair 1255 (1839-1840) tarihli buyuruldu kaydı.
55	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hacı Abdurrahman mahallesi sakinlerinden İbrahim Efendi ibnu'l Ahmed'in vefatıyla düzenlenen 16 Eylül 1839 tarihli tereke kaydı.
56	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Eksüte mahallesi sakinlerinden Ahmed bin Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 18 Eylül 1839 tarihli tereke kaydı.
57	Karahisar-ı Sahib Sancağı'nın 1255 (1839-1840) senesi Ruz-ı Hızırdan, Ruz-ı Kasıma değin yapılan harcamaları gösteren masraf

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	defteri kaydı.
58	Karahisar-1 Sahib Sancağı'nın 1255 (1839-1840) senesi Ruz-1 Hızırdan Ruz-1 Kasıma değin yapılan harcamaların mahalle ve kurâlara taksimini gösteren tevzi defteri kaydı.
59	1255 (1839-1840) senesinde Karahisar-1 Sahib Sancağının İane-i Cihadiyesinin kazalara taksimini gösteren pusula kaydı.
60	Karahisar-1 Sahib Sancağı'nın 1255 (1839-1840) senesi Ruz-1 hızırdan Ruz-1 Kasıma değin kazalarında yapılan harcamaları gösteren masraf defteri kaydı.
61	Hüdavendigâr Ferikliği, Kütahya ve Karahisar-1 Sahib Muhassılı olarak Tayyar Paşa'nın 1256 (1840) Martı itibariyle bu göreve atandığına dair 20-30 Eylül 1839 tarihli ferman kaydı.
62	Hüdavendigâr Ferikliği, Kütahya ve Karahisar-1 Sahib Muhassılı olarak Tayyar Paşa'nın 1256 (1840) Martı itibariyle bu göreve atandığına dair 16 Eylül 1839 tarihli ferman kaydı.
63	Karahisar-1 Sahib Sancağına Mütesellim ve Kaim-i makam olarak Osman Ağa'nın atandığına dair 1255 (1839-1840) tarihli buyuruldu kaydı.
64	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı kazalarda enfiyye mukataacılığıyla uğraşanların enfiyelerini devlet görevlileri dışında kimseye satmamalarına dair 21 Mart 1839 tarihli ferman kaydı.
65	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Kahil mahallesi sakinelerinden Havva binti Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 30 Eylül 1839 tarihli tereke kaydı.
66	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Mahmud mahallesi sakinlerinden Ali bin Ali'nin vefatıyla düzenlenen 14 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
67	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Taclı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	mahallesi sakinelerinden Aişe'nin vefatıyla düzenlenen 14 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
68	Karahisar-1 Sahib Sancağından Konya'ya gönderilecek 100 res (baş) şütüranın (Deve) kazalara taksimini gösteren 16 Ekim 1839 tarihli tevzi defteri kaydı.
69	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Çepni karyesi sakinlerinden Mehmed bin Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 16 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
70	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Nisari mahallesi sakinlerinden olan Ahsabe zimminin ölümüyle düzenlenen 10 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı
71	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Hacı Mahmud mahallesi sakinlerinden Süleyman'ın vefatıyla düzenlenen 20 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
72	Karahisar-1 Sahib Sancağında olan ve Nezaret-i Evkaf-1 Hümayuna bağlı olan Çencki zaviyesinin harcamalarını gösteren 1255 (1839-1840) tarihli masraf defteri kaydı.
73	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Doğancılar mahallesi sakinlerinden olan Gifurun veledi Ohan zimminin ölümüyle düzenlenen 22 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
74	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Kamar karyesi sakinlerinden Ahmed bin Mahmud'un vefatıyla düzenlenen 26 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
75	Nevşehirli Mahmud Ağa'nın kötü davranışlarından dolayı Karahisar-1 Sahib Sancağında ikamet ettirilmesine dair 30 Ekim 9 Kasım 1839 tarihli ferman kaydı.
76	Karahisar-1 Sahib Sancağı sakinlerinden olan Hacı Hasan oğlu Hüseyin'e kâyyim olarak Karahisar-1 Sahib Sancağı Beytûlmalcısı Hüseyin Ağa'nın atandığına dair 28 Kasım 1839 tarihli hüccet kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

77	Sultanönü Sancağında muzır hareketde bulunan Atacalı Hatemoğlu'nun Karahisar-1 Sahib Sancağında ikamet ettirilmesine dair 14 Eylül 1839 tarihli ferman kaydı.
78	Karahisar-1 Sahib Sancağı sakinlerinden Demurci Veli Ali Osman dan varislerine kalan emlakı gösteren 5 Kasım 1839 tarihli tereke kaydı.
79	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Tuzcu mahallesi sakinlerinden Hasan bin Süleyman'ın vefatıyla düzenlenen 8 Kasım 1839 tarihli tereke kaydı.
80	Karahisar-1 Sahib Sancağında bir mahalden, başka bir mahale tezkeresiz hiçbir ferдин hareket etmemesine dair mektub kaydı.
81	Karahisar-1 Sahib Sancağında bir mahalden, başka bir mahale tezkeresiz hiçbir ferдин hareket etmemesine dair 30 Eylül 10 Ekim 1839 tarihli ferman kaydı.
82	Karahisar-1 Sahib Sancağı ahalisinden olup Kastamonu da oturan Hüseyin Bey bin Hacı'nın kardeşlerinden, annesinin malından kendisine düşen hisse-i irsiyesini istediğine dair 30 Kasım 1839 tarihli hüccet kaydı.
83	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sinan Paşa mahallesi sakinlerinden Terzi Ali'nin vefatıyla kalan evden, varislerin verdiği bilgilere göre babası hayattayken Hacı Osman Efendiye satıldığına dair 4 Aralık 1839 tarihli hüccet kaydı.
84	Karahisar-1 Sahib Sancağında sakin aslen Tokatlı Şeftalizade Ahmed Ağa'nın vefatıyla düzenlenen 14 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
85	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Kahil mahallesi sakinlerinden Nurtacade Ali Paşa'nın vefatıyla düzenlenen 14 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
86	1255 (1839-1840) tarihinde Karahisar-1 Sahib

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	Sancağına bağlı kazalarda husule gelen afyon ve haşhaşın 8/1 öşürlerini gösteren 18 Aralık 1839 tarihli icmal defteri kaydı.
87	Tanzimat'ın ilanı ile birlikte halkın can, mal ve namusuna dokunulmaması, buralarda meclisler kurulması ve bunların halka iyi davranmalarını, vergilerin düzenli alınmasına dair 8-18 Kasım 1839 tarihli ferman kaydı.
88	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Öğmen karyesi sakinlerinden Emir Abdullah oğlu Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 24 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
89	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Fakih Paşa mahallesi sakinlerinden Şerbetçi Ömer bin Ahmed'in vefatıyla düzenlenen 22 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
90	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Karacık kurâsına tabi Karamık karyesi sakinlerinden Kara Hacı Muhsin bin Meşk'in vefatıyla düzenlenen 26 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
91	Uşakta oturan Mustafa isimli şahsın Karahisar'da iskan edilmesine dair 22 Aralık 1839 tarihli buyuruldu kaydı.
92	Kütahya ve Karahisar-ı Sahib Sancağı mutasarrıfı Dilaver Paşa'nın vakfiyesini gösteren 24 Ekim 1839 tarihli evkaf kaydı.
93	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Kahil mahallesi sakinlerinden Tornacızade Ali Paşa Ağa ibni Hasan'ın vefatıyla düzenlenen 26 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
94	Karahisar-ı Sahib Sancağında sakin Hüseyin Efendizade'nin fetva verebileceğine ve müftü olarak atandığına dair 2 Kasım 1839 tarihli mektub kaydı.
95	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Fakih Paşa mahallesi sakinlerinden olup Bursa da vefat eden Rüstem Ağa ibni Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 25 Aralık 1839 tarihli tereke

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	kaydı.
96	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Karaman mahallesi sakinlerinden Hacı Osmanoğlu Abdullah'ın vefatıyla düzenlenen 10 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
97	Karahisar-1 Sahib Sancağında bundan önce görev yapan kaim-i makamın alacaklarının tahsil edilerek kendisine verilmesine dair 12 Ocak 1840 tarihli buyuruldu kaydı.
98	Karahisar-1 Sahib Sancağında Kaim-i makamlık yapan Osman Ağa'nın görevine devam etmesine dair 11 Ocak 1840 tarihli buyuruldu kaydı.
99	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Cami-i Kebir mahallesi sakinlerinden Abdurrahman Bekir bin Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 8 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
100	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Kalecik-i Sağır karyesi sakinelerinden Saime binti Ahmed'in vefatıyla düzenlenen 18 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
101	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Hacı Evtal mahallesi sakinelerinden Afife'nin vefatıyla düzenlenen 12 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
102	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Bakır karyesi sakinlerinden Tokaçoğlu Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 20 Aralık 1839 tarihli tereke kaydı.
103	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Zaviye mahallesi sakinlerinden Mehmed bin Mustafa'nın vefatıyla düzenlenen 22 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
104	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Sinan Halife mahallesi sakinlerinden Molla Ömer bin Mehmed Bey'in vefatıyla düzenlenen tereke kaydı.
105	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Karaaslan karyesi sakinlerinden Süleyman bin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 20 Ocak 1840 tarihli tereke kaydı.
106	Karahisar-ı Sahib Sancağında Mehmed Şemi Efendi'nin görevine devam etmesine dair buyuruldu kaydı.
107	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Nurcu mahallesi sakinelerinden Şerife binti Ali'nin vefatıyla düzenlenen 5 Şubat 1840 tarihli tereke kaydı.
108	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Voyvoda mahallesi sakinlerinden Veli bin Veli'nin vefatıyla düzenlenen 9 Şubat 1840 tarihli tereke kaydı.
109	Akşehirli olup Bursa'da ölen Barmaksızoğlu Artin veledi Arsib zimminin ölümüyle düzenlenen 18 Ekim 1839 tarihli tereke kaydı.
110	Karahisar-ı Sahib Sancağı'nın 1255 (1839-1840) senesi Ruz-ı Hızırdan Ruz-ı Kasıma değin yapılan harcamaların mahalle ve kurâlara taksimini gösteren tevzi defteri kaydı.
111	Karahisar-ı Sahib sancağında bulunan ve 1252 Şaban'ın dan (1836 Kasımı) bu güne kadar evkaf ve eytamlarda onu on bir buçuk üzere faize verilen mikdar ve şahısları gösteren evkaf kaydı.
112	Karahisar-ı Sahib sancağında sakin Derdin Yakup'un arzuhali üzerine amcasından kalan mallarından kendisine verilmesine dair 18-28 aralık 1839 tarihli ferman kaydı.
113	Karahisar-ı Sahibde olan İran Tüccarı vekili Hasan Ağa'nın Odabaşoğlu Hacı Ali Efendi'den alacağıının tahsili için gönderilen 21 Mart 1840 tarihli ilam defteri kaydı.
114	1255 (1839-1840) senesi Ruz-ı kasımından sene-i mezbûre Zilhiccesine değin Karahisar-ı Sahib sancağına bağlı Sincanlı kazasının masrafını gösteren masraf tevzi defteri kaydı.
115	1255 (1839-1840) senesi Ruz-ı kasımından

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

	sene-i mezbûre Zilhiccesine değin Karahisar-ı Sahib Sancağının harcamalarını gösteren masraf tevzi defteri kaydı.
116	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Kahil mahallesi sakinlerinden Hacı Süleyman bin Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 7 Şubat 1840 tarihli tereke kaydıdır.
117	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Nahlimi mahallesi sakinlerinden İbrahim bin Mehmed'in vefatıyla düzenlenen 28 Aralık 1840 tarihli tereke kaydıdır.
118	Karahisar-ı Sahib Sancağında ikamet iden Yusuf Kethüdaođlu Yakub'un vergi borcu olmadığının öğrenilmesi ve buna göre davranılmasına dair 28 Aralık 1839, 7 Ocak 1840 tarihli ferman kaydı.
119	Konya da olan Asakir-i Şahane için Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarından altı yüz renk elbise toplanmasına dair 16-26 Ocak 1840 tarihli ferman kaydı.
120	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Çakırık karyesi sakinlerinden Ebu Bekir bin Veli'nin vefatıyla düzenlenen 2 Mart 1840 tarihli tereke kaydı.
121	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Fakih Paşa mahallesi sakinlerinden Süleyman bin Osman'ın vefatıyla düzenlenen 3 Mart 1840 tarihli tereke kaydı.
122	Tanzimat-ı Hayriyenin ilanıyla asker toplanmasında takip edilecek usule dair 15-25 Şubat 1840 tarihli ferman kaydı.
123	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Hacı İsmail mahallesi sakinelerinden Havva binti Süleyman'ın vefatıyla düzenlenen 27 Şubat 1840 tarihli tereke kaydı.
124	Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarında bulunan emlaklardan alınacak vergilerin nasıl toplanacağına dair 5-15 Şubat 1840 tarihli ferman kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

125	Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Zaviye mahallesi sakinlerinden Hamit bin Hüseyin'in vefatıyla düzenlenen 17 Mart 1840 tarihli tereke kaydıdır.
126	1256 (1840-1841) yılına aid olarak Karahisar-ı Sahib Sancağı ve kazalarından toplanacak emval-i miriyeyi ve kazalar taksimini gösteren tevzi defteri kaydı.
127	Karahisar-ı Sahib Sancağı naibi olarak Mehmed Şemi Efendi'nin göreve devam etmesine dair mektub kaydı.
128	1256 (1840-1841) senesi Karahisar-ı Sahib Sancağının umur-u şeriyesine yeniden Mehmed Şemi Efendi'nin görevlendirildiğine dair mektub kaydı.
129	1256 (1840-1841) senesi Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Sandıklı kazasının umur-u şeriyesine yeniden Mehmed Şemi Efendi'nin görevlendirildiğine dair mektub kaydı.
130	1256 (1840-1841) senesi Karahisar-ı Sahib Sancağının umur-u şeriyesine yeniden Mehmed Şemi Efendi'nin görevlendirildiğine dair mektub kaydı.
131	1256 (1840-1841) senesi Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Sincanlı kazasının umur-u şeriyesine yeniden Mehmed Şemi Efendi'nin görevlendirildiğine dair mektub kaydı.
132	1256 (1840-1841) senesi Karahisar-ı Sahib Sancağına bağlı Çolabad kazasının umur-u şeriyesine yeniden Mehmed Şemi Efendi'nin görevlendirildiğine dair mektub kaydı.
133	Karahisar-ı Sahib Sancağı kaim-i makamının Tanzimat-ı Hayriye usulu sebebiyle livanın umur-u zabtiyyelerini sağlamasına dair 25 Şubat 6 Mart tarihli ferman kaydı.
134	1256 (1840-1841) senesi Muharreminde Karahisar-ı Sahib Sancağında bazı mallara verilen fiyatları gösteren narh defteri kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

135	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Çobanlar karyesi sakinlerinden Memiş bin Seymen'in vefatıyla düzenlenen 2 Nisan 1840 tarihli tereke kaydı.
136	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Hendiler Tekyesinde misafir iken vefat eden Derviş Ahmed'in vefatıyla düzenlenen 2 Nisan 1840 tarihli tereke kaydı.
137	Karahisar-1 Sahib Sancağı Nezaret-i Evkaf-ı Hümayuna bağlı Sinan Paşa ve Hüsameddin vakıflarının Enbinas ve Salar karyelerindeki alacaklarını gösteren evkaf kaydı.
138	Tanzimat-1 Hayriye'nin yayınlanmasıyla zimmi halktan toplanacak cizye'nin ne şekilde toplanacağına dair 14 Mart 1840 tarihli mektub kaydı.
139	Karahisar-1 Sahib Sancağı ve kazalarında bulunan firari neferatın yakalanıp görevlilere teslim edilmesine dair 19 Şubat 1840 tarihli buyuruldu kaydı.
140	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Hendiler Tekyesinde misafir iken vefat eden Musli Ahmed'in vefatıyla düzenlenen tereke kaydı.
141	Karahisar-1 Sahib sakinlerinden Çolakoğlu Hacı Mehmed'in çocuklarına vasi olarak amcasının tayin edildiğine ve eşya, nukûd ve malı gösteren tereke kaydı.
142	Karahisar-1 Sahib Sancağına bağlı Tac Ahmed mahallesi sakinlerinden Kapıcı Ali bin Hüseyin'in vefatıyla düzenlenen 28 Nisan 1840 tarihli tereke kaydı.
143	Karahisar-1 Sahib Sancağında bazı mallara verilen fiyatları gösteren narh defteri kaydı.
144	Karahisar-1 Sahib Sancağındaki afyon öşrünü gösteren 28 Eylül 1839 tarihli hüccet kaydı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

V. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicilinin Değerlendirmesi

1- 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Siciline Göre, Şehrin İdari Yapısı

Büyük kesimi Ege Bölgesi'nin İçbatı Anadolu bölümü içinde yer alan Karahisar-ı Sahib, doğu kesimi İç Anadolu Bölgesi'nin güneybatısında, daha küçük kesimi ise Akdeniz Bölgesi'nin sınırları içinde yer almaktadır¹³.

Şehre adını veren koyu renkli volkanik kayalardan oluşan ve üzerinde hisar bulunan dik yamaçlı tepenin eteğinde 1010 m yükseklikte kurulmuştur. Tarihi çok eski devirlere dayanan Afyon'un en eski isminin *Akronio* idi¹⁴. Bizanslıların burada *Akroinos* kalesine hakim oldukları sanılmaktadır. Karahisar ismi, şehrin ortasında yükselen kayalığın renginden ve üstünde bulunan hisardan gelir¹⁵. Sâhib ise Anadolu Selçuklularının son devirlerinde yaşayan ve Moğol istilası sırasında buraya sığınan Sâhib Ata Fahreddin Ali Bey'in adıdır. Bazı Osmanlı kaynaklarında *Sahib'in Karahisarı* denilmektedir. Sonraları şöhret bulan Afyon adı ise, bu bölgede eskiden beri geniş yapılan haşhaş ekimine dayanır.

1210 yıllarında Türklerin eline geçen Karahisar-ı Sahib, kısa bir müddet Sahiboğulları'nın hakimiyeti altında kaldıktan sonra 1341 tarihinde akrabalık münasebetiyle Germiyanogullarının idaresine geçmiştir. II.Yakub Bey zamanında, Yıldırım Beyazid tarafından Osmanlı topraklarına dahil edilmiştir¹⁶.

Karahisar-ı Sahib, Osmanlı idari teşkilatında "*Anadolu Eyaleti*" bağlı bir sancak olarak kalmıştır.

Karahisar-ı Sahib'de XVI-XVIII yüzyılları arasında, yerleşim yeri ve idarî yapısı açısından büyük değişiklikler olmamıştır¹⁷. XVII. Yüzyılda başlayan Celali isyanlarıyla birlikte şehrin nüfusun da azalma meydana gelmiştir. Özellikle Celalî Karayazıcı'nın kardeşi Deli Hasan Kütahya'yı almayınca 1602'de kışlamak üzere şehre gelmiş ve 1604'te Tavi Halil, Bolvadin'i yakıp

¹³ Besim Darkot-Metin Tuncel; *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İ.Ü., Coğrafya Enstitüsü yay.İstanbul, 1995, s.64.

¹⁴ Besim Darkot, "*Karahisar*", *İA, MEB*, C.VI., s.278.

¹⁵ Metin Tuncel; "*Karahisar*", *DİA*, C.24, İstanbul, 2001, s.416-418.

¹⁶ Feridun Emecen; "*Afyonkarahisar*", *DİA*, C.1, İstanbul, 1998, s.443-446.

¹⁷ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Komisyon ; "*483 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri (937/1530) (Kütahya, Karahisar-ı Sahib, Sultanönü, Ankara)*", Ankara, 1983, s.22-24, 49-57.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yıkmıştır. 1631 tarihinde ise Baba Ömer isimli eşkıya tarafından şehir yağmalanmıştır¹⁸.

Görüldüğü üzere şehir bulunduğu konum üzere birçok kez eşkıyalar tarafından yağmalanmış, yakılıp ve yıkılmıştır. Bu da halkın şehri merkezinden, çok daha küçük yerleşim yerlerini tercih etmesine sebep olmuştur.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilinden edinilen bilgilere göre, Karahisar-ı Sahibe Bağlı 8 kaza bulunmaktadır bunlar şunlardır;

Tablo 1: Karahisar-ı Sahibe Bağlı Kazalar

Karahisar-ı Sahib (Merkez Kaza)	Sandıklı	Şühud	Sincanlı
Çay	Karamık	Kaza-i Bolvadin	Han ¹⁹

1.1. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib'in Köyleri

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili'nden edinilen bilgilere göre 1839-1840 tarihlerinde Karahisar-ı Sahib'de 61 köy (kurâ) bulunmakta olup bunlar ise şunlardır;

Tablo 2: Karahisar-ı Sahib'in Köyleri

Çakırık	Karaağaç	Akçin	Ayaz İni	Aynaz
Köprülü	Kaya Viran	Çurca-i Kebir	Kaleli	Kara Aslan
Kalecik-i Kebir	Döger	Yalca	Dir	Eyret
Sülmen	Sarık	Sallar	Çakır	Ayrık
Aşıklar	Bostanlı	Çalışlar	Gözlüce	Bozöyük

¹⁸ Emecen; a.g.m., s.443-446.

¹⁹ 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili Belge No: 9,15,22,58,59,60,115. Bundan sonraki dipnotlarda K.Ş.S. 565, B. No: olarak verilecektir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Çepni	Ökcelu	Çobanlı	Çatal çeşme	Süklün
Kulatay	Çobanlar	Bey	Kamardaş ²⁰	Hacı Beyli
Aşağı Tandır	Kiçeler	Sebsin	Issızca	Erkmen
Susuz	Mihail	Kışlaçık	Akviran	Anbonas
Muradlu	Ebu Emin	Kalecik-i Sağır	Çurca-i Sağır	Salavir
Legen	Doğanlar	İsmail	Dinar	Yukarı Tandır
Çorak Bayat ²¹	Karaca Viran	Osman	Çukur	'Arili

1.2. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib'deki İdareciler

Yukarıda da izah ettiğimiz gibi Anadolu Eyaletine bağlı olan Karahisar-ı Sahib Sancağı, genel olarak Hüdâvendigâr Sancağı yöneticileri tarafından idare edilmekte ve buradan idareciler gönderilmekteydi. Bunun yanında Kütahya Sancağı ile de bazen aynı idareciler tarafından da idare edilmekteydi²².

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili'nde ismi geçen idareciler ise şunlardır;

Karahisar-ı Sahib Mutasarrıfı Dilaver Paşa (4-14 Temmuz 1839)²³.

Karahisar-ı Sahib Kâim-i mâkamı Osman Ağa (1839)²⁴.

Karahisar-ı Sahib Muhâssılı Tayyar Paşa (20-30 Eylül 1839)²⁵.

²⁰ Yer isimleri her dönemde değişik şekilde kullanılmıştır. Örneğin sicilde Kamardaş olarak verilen kurâ ismi "Komisyon ; 483 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defter (937/1530) (Kütahya, Karahisar-ı Sahib, Sultanönü, Ankara) " isimli eserde Kumardaş olarak verilmiştir.

Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Komisyon ; "483 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defter (937/1530) (Kütahya, Karahisar-ı Sahib, Sultanönü, Ankara)", Ankara, 1983, s.22-24, 49-57.

²¹ K.Ş.S. 565, B. No: 21,58,110.

²² K.Ş.S. 565, B. No: 8, 15, 31, 50, 61, 62, 92 vb.

²³ K.Ş.S. 565, B. No: 31.

²⁴ K.Ş.S. 565, B. No: 63.

²⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 61, 62.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karahisar-ı Sahib Müftüsü Hüseyin Efendizâde (2 Kasım 1839)²⁶.

Karahisar-ı Sahib Kadısı Mehmet Şemî' Efendi (15 Mayıs 1839)²⁷.

2. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib'in Fizikî Yapısı

2.1. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib'in Mahalleleri

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline göre 1839-1840 tarihleri arasında, Karahisar-ı Sahib'de 48 mahalle bulunmaktadır. Bunlar ise şunlardır;

Tablo 3: Karahisar-ı Sahib'in Mahalleleri

Yukarı Bazar	Voyvoda	Hacı Cafer	Akmescid	Cansız
Hacı Mustafa	Karamanoğlu	Hacı Eyüb	Yarıcı	Hacı Abdurrahman
Van-i Receb	Karaman	Nisari	Burmalı	Hacı Kahya
Çavuş Paşa	Cami-i Kebir	Bederek	Sinan Paşa	Çavuşoğlu
Hisarönü	Zaviye	Hacı İsmail	Arab Mescidi	Efecik
Kaya Dibi	Gökçe	Hacı Mesut	Hacı Evtal	Eksüte
Molla Bahşi	Sinan Halife	Doğancı	Oruç	Kayalu
Fakih Paşa	Nahlimi	Gündoğmuş	Hacı Alioğlu	Hacı Mahmud
Tac Ahmed	Kara Katib	Narlı	Torcı	Çata Keneler
Kala'	Kahil	Hacı Nuri ²⁸ .		

²⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 94.

²⁷ K.Ş.S. 565, B. No: 2, 3.

²⁸ K.Ş.S. 565, B. No: 11, 21, 58, 110.

2.2. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib de Sosyal Yapılar

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicili'nde elde edilen bilgilere göre 1839-1840 tarihleri arasında Karahisar-ı Sahib'deki sosyal yapılar ise şunlardır;

Muharrem Efendi'nin Çifte Bey Hamamı Vakfı²⁹,

Hacı Mahmud Mahallesinde, Hendiler Tekyesi³⁰,

Çenkçi Zaviyesi³¹,

Sinan Paşa ve Hüsameddin Vakıfları³²,

Hadli Mahallesinde, Salih Efendi Medresesi bulunmaktadır³³.

3. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahibin İktisadî Yapısı

Şehir ekonomisi daha çok ziraata ve küçük el sanatlarına dayanmaktaydı. XVI. Yüzyıl sonlarında Karahisar-ı Sahib'de iki bedesten, beş han, sekiz yüz'e yakın dükkân, bir boyahane, bir mum imalathanesi vardı. Evliya Çelebi'ye göre XVII. Yüzyıl ortalarında şehirde on dokuz han, iki bin kırk sekiz dükkân bulunuyordu. Özellikle dericilik çok gelişmişti. Ayrıca yüz kadar yağ imalathanesi de mevcuttu.

XVIII. Yüzyılın sonlarına doğru şehirde şu esnaf grupları bulunmaktaydı. Demirci, ipekçi, bezci, mutaf, terzi, kavukçu, boyacı, hallaç, ayakkabıcı, kuyumcu, nalbant, ekmekçi, kalyacı, debbağ, berber, kasap, saraç, sandıkçı ve keçeciler bulunmaktaydı³⁴.

İncelenen 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyeye Sicili'nde esnaflarla ilgili belge olmadığından bu dönemde bulunan esnafların neler olduğunu kesin olarak belirtemesek de, yukarıda isimlerini saymış olduğumuz esnafların varlıklarını sürdürdüklerini tahmin edebilmekteyiz.

1839-1840 tarihlerinde altın fiyatları ise şu şekildedir; (Not : Bu bilgilere tereke kayıtlarından ulaşılmıştır.)

²⁹ K.Ş.S. 565, B. No: 29.

³⁰ K.Ş.S. 565, B. No: 33.

³¹ K.Ş.S. 565, B. No: 73.

³² K.Ş.S. 565, B. No: 137.

³³ K.Ş.S. 565, B. No: 36.

³⁴ Emecen; a.g.m., s.443-446.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Tablo 4: Karahisar-1 Sahib de Altın Fiyatları

Altun 1 Guruş 20	'Adili Altun 1 Guruş 17	Rub'iye Guruş 8,5	İslambol Nısfıyesi 1 Guruş 10,3	rub'iye altun Guruş 257 ³⁵ .
Ecnas altun 1 Guruş 502 ³⁶				

565 Numaralı Karahisar-1 Sahib Şer'iyye Sicili'nde bulunan gıda malları ve bu mallara verilen fiyatlar ise şunlardır;

Tablo 5: Karahisar-1 Sahib de Narh Fiyatları

15 Mayıs 1839 ³⁷	Nân-ı aziz Kıyye Para 1 12	Goşt Kıyye Para 1 24	Erz Kıyye Para 1 96	Revgan-1 sade Kıyye Para 1 180	Nohud Kıyye Para 1 20
5 Mart 1840 ³⁸	Nân-ı aziz Kıyye Para 1 20	Goşt Kıyye Para 1 58	Erz Kıyye Para 1 90	Revgan-1 sade Kıyye Para 1 280	Nohud Kıyye Para 1 30
15 Mayıs 1839	Tuz Kıyye Para 1 10	Soğan Kıyye Para 1 20	Revgan-1 zeyt Kıyye Para 1 200	Mum Kıyye Para 1 320	Sabun Kıyye Para 1 240
5 Mart 1840	Tuz Kıyye Para 1 10	Soğan Kıyye Para 1 8	Revgan-1 zeyt Kıyye Guruş 1 6	Mum Kıyye Guruş 1 5	Sabun Kıyye Guruş 1 6,5
15 Mayıs 1839	Bulgur Kıyye Para 1 25	Şa'ir Kıyye Para 1 40			
5 Mart 1840	Bulgur Kıyye Para 1 30	Şa'ir Kıyye Para 1 16			

³⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 24.³⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 40.³⁷ K.Ş.S. 565, B. No: 14.³⁸ K.Ş.S. 565, B. No: 134.

15 mayıs 1839 yılı ve 5 mart 1840 tarihleri arasındaki fiyat hareketlerine bakacak olursak şu sonuçlar ortaya çıkacaktır. Ekmek % 60, et % 141, tereyağı % 64, nohut %50, artmış olup pirinç % 1, soğan %50 ucuzlamış bunun yanında tuzun fiyatı değişmemiştir.

Bölgede özellikle hububat ekimi yapılmaktadır. Bunun yanında incelenen dönemde üzüm bağı, tütün, haşhaş ve şehre ileride ismini verecek olan afyon bitkisinin ekimi çok yaygın olmakla birlikte, tütün, afyon ve haşhaş devlet izniyle ve sınırlı şekilde yetiştirilmekteydi.

Bölge de hayvan yetiştiriciliği de yapılmakta olup, incelenen dönemde yetiştirilen hayvanlar ve bunların fiyatları ise şöyledir;

Tablo 6: Karahisar-ı Sahib de Hayvan Fiyatları

Kısrak 1 adet Guruş 60	Bargir 1 adet Guruş 50 ³⁹	İnek 1adet Guruş 30 ⁴⁰
Camus çift 1 adet Guruş 851	Kara sığır öküzü 3 adet Guruş 450	Buzağı 1 adet Guruş 15
Sağmalı koyun ve kuzusu 1 adet Guruş 34	Kısır koyun 4 adet Guruş 100	Keçi 2 adet Guruş 35 ⁴¹
Bir yaşında kara sığır danası 1 adet Guruş 30 ⁴²		

4. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Siciline Göre, Karahisar-ı Sahib'in Sosyal Yapısı

XIII. Yüzyılda Türklerin eline geçen Karahisar-ı Sahib şehri, XII. Yüzyıl ortalarına kadar yerleşim kale içinde olmakla birlikte XIII. Yüzyılda şehir, kale dışına ve güney batı eteklerine doğru yayıldı. XV ve XVI. Yüzyılda kalenin güney doğusunda yeni mahallelerin ortaya çıkışı ile birlikte şehrin yerleşim alanı genişlemiştir. İncelenen dönem de mahalle sayısı 48'e kadar çıkmıştır.

³⁹ K.Ş.S. 565, B. No: 66.

⁴⁰ K.Ş.S. 565, B. No: 70.

⁴¹ K.Ş.S. 565, B. No: 33.

⁴² K.Ş.S. 565, B. No: 80.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Şehirde XVI. Yüzyılda iki Hıristiyan, bir Yahudi mahallesi mevcuttu. 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicilinde, Hıristiyan mahallesi olarak Nisari mahallesini tespit ettik⁴³.

Nüfusu 1529'da 8500 kadar olup bunun 300'ü Hıristiyan, 70 kadarı Yahudi idi. 1572'de şehirde 8700'ü Müslim, 500'ü Hıristiyan, 200'ü Yahudi olmak üzere 9400 kişi yaşamaktaydı. XVII. Yüzyılda gelişen şehirde Evliya Çelebi'ye göre kırk iki mahalle, 20000 kadar da nüfus bulunmaktaydı. XVIII. Yüzyılda hemen hemen aynı kalan nüfus, 1890'da 17436, 1902'de 33000 olarak tespit edilmiştir⁴⁴.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye Sicili'nden elde edilen bilgilere göre Karahisar'ın 1839-1840 yılları arasındaki aile yapısı ise şu şekildedir;

Tablo 7: Karahisar-ı Sahib de Aile Yapısı

3 Çocuk (2 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁴⁵	1 Çocuk (1 Kız) Müslim aile ⁴⁶
5 Çocuk (4 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁴⁷	2 Çocuk (1 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁴⁸
2 Çocuk (1 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁴⁹	1 Çocuk (1 Erkek) Gayr-i Müslim aile ⁵⁰
3 Çocuk (1 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁵¹	4 Çocuk (2 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁵²
7 Çocuk (5 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁵³	5 Çocuk (3 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁵⁴
6 Çocuk (3 Kız 3 Erkek) Müslim aile ⁵⁵	1 Çocuk (1 Erkek) Müslim aile ⁵⁶
3 Çocuk (2 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁵⁷	3 Çocuk (1 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁵⁸
3 Çocuk (2 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁵⁹	3 Çocuk (2 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁶⁰

⁴³ K.Ş.S. 565, B. No: 24.

⁴⁴ Emecen; a.g.m., s.443-446.

⁴⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 4.

⁴⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 5.

⁴⁷ K.Ş.S. 565, B. No: 13.

⁴⁸ K.Ş.S. 565, B. No: 16.

⁴⁹ K.Ş.S. 565, B. No: 20.

⁵⁰ K.Ş.S. 565, B. No: 24.

⁵¹ K.Ş.S. 565, B. No: 25.

⁵² K.Ş.S. 565, B. No: 30.

⁵³ K.Ş.S. 565, B. No: 32.

⁵⁴ K.Ş.S. 565, B. No: 35.

⁵⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 37.

⁵⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 40.

⁵⁷ K.Ş.S. 565, B. No: 43.

⁵⁸ K.Ş.S. 565, B. No: 44.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

3 Çocuk (1 Kız 2 Erkek) Gayr-i Müslim aile ⁶¹	4 Çocuk (4 Erkek) Müslim aile ⁶²
3 Çocuk (3 Erkek) Müslim aile ⁶³	2 Çocuk (1 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁶⁴
3 Çocuk (3 Erkek) Müslim aile ⁶⁵	2 Çocuk (1 Kız 1 Erkek) Gayr-i Müslim aile ⁶⁶
3 Çocuk (3 Erkek) Müslim aile ⁶⁷	4 Çocuk (4 Erkek) Gayr-i Müslim aile ⁶⁸
7 Çocuk (2 Kız 5 Erkek) Müslim aile ⁶⁹	2 Çocuk (1 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁷⁰
5 Çocuk (4 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁷¹	9 Çocuk (7 Kız 2 Erkek) Müslim aile ⁷²
4 Çocuk (4 Kız) Müslim aile ⁷³	5 Çocuk (2 Kız 3 Erkek) Müslim aile ⁷⁴
5 Çocuk (4 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁷⁵	3 Çocuk (2 Kız 1 Erkek) Müslim aile ⁷⁶

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye sicilindeki terekelerden elde edilen bilgilere göre Karahisar-ı Sahib deki aile yapısı, Müslim ve Gayr-i Müslimlerin çocuk sayılarını ise şu şekilde özetleyebiliriz;

İlk olarak 32 ailenin, 28 tanesi Müslim aile, 4 tanesi Gayr-ı Müslim ailedir. 32 aile içerisinde 3 eşle evlilik bir tane, 2 eşle evlilik iki ailede bulunmaktadır. 32 ailenin ortalama 3,78 çocuğu var olup, genel olarak 121 çocuğa sahiplerdir. Bunların 62'si kız, 59'u erkek çocuktur. Kız çocukları bu sayının % 51'ini erkek çocuklar ise % 49 oluşturmaktadır. En fazla dokuz çocuğa sahip olan aile mevcuttur. Bu ailenin ise 7 kız, 2 erkek çocuğu vardır. Genel olarak 2 kız 1 erkek veya 1 kız 1 erkek çocuğa sahip aileler vardır. Aileler genelde "Geniş

⁵⁹ K.Ş.S. 565, B. No: 46.

⁶⁰ K.Ş.S. 565, B. No: 49.

⁶¹ K.Ş.S. 565, B. No: 53.

⁶² K.Ş.S. 565, B. No: 55.

⁶³ K.Ş.S. 565, B. No: 56.

⁶⁴ K.Ş.S. 565, B. No: 65.

⁶⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 67.

⁶⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 70.

⁶⁷ K.Ş.S. 565, B. No: 71.

⁶⁸ K.Ş.S. 565, B. No: 73.

⁶⁹ K.Ş.S. 565, B. No: 74.

⁷⁰ K.Ş.S. 565, B. No: 96.

⁷¹ K.Ş.S. 565, B. No: 99.

⁷² K.Ş.S. 565, B. No: 106.

⁷³ K.Ş.S. 565, B. No: 108.

⁷⁴ K.Ş.S. 565, B. No: 116.

⁷⁵ K.Ş.S. 565, B. No: 117.

⁷⁶ K.Ş.S. 565, B. No: 121.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Aile” diye tabir ettiğimiz; dede, nine, anne, baba ve çocuklardan oluşmaktadır.

Bu belgelerden Gayr-i Müslim ailelerin ortalama 2,5 çocuğa sahip oldukları tespit edilmiştir.

Karahisar-ı Sahib merkezin en zengin mahallesi *Nisari* Mahallesi olup burada yaşayanların büyük çoğunluğu da Gayr-i Müslim ailelerden oluşmaktadır. En fakir mahallesi *Kalâ* mahallesidir. En zengin köy *Kalecik-i Kebir* köyü olup, en fakir köy ise adından da anlaşıldığı gibi *Çorak* köyüdür⁷⁷.

SONUÇ

Osmanlı Tarihi araştırmalarında önemli bir yere sahip olan Şer'iyye Sicilleri verdikleri bilgiler bakımından “*Birinci Elden Kaynak*” olması nedeniyle bütün Osmanlı Tarihi araştırmacılarının başvurmak zorunda olduğu kaynaktır. Şer'iyye Sicilleri'nin incelenmesiyle birlikte yeni bilgiler ortaya çıkacaktır.

İncelenen 565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye sicili Hicri 1255-1256, Miladi 1839-1840 tarihli olup, 100 sayfa ve 144 belgeden oluşmaktadır. *Sicil-i Mahfuzu Defterli* olarak düzenlenmiş ve buna göre belgeler içermektedir.

İncelenen dönemde Anadolu Eyaletine bağlı olan Karahisar-ı Sahib'in merkez kazâ ile birlikte sekiz kazası bulunmaktadır. Karahisar-ı Sahib 48 mahalle 61 köy den oluşmaktadır.

565 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer'iyye sicilinde, 1839-1840 tarihleri arasında Karahisar-ı Sahib şehrinin idarî, adlî, beledî, fizikî, sosyal ve ekonomik açıdan bakıldığında değişmeyen ve “*Klasik Osmanlı*” şehri çerçevesi içinde kalan bir görüntü sergilediği görülmektedir.

⁷⁷ Bu bilgi tereke kayıtlarına dayanılarak hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ahmet; **Şer'iyye Sicilleri**, C.1, İstanbul, 1988.
- AKSIN, Ahmet; **218 numaralı Harput Şer'iyye Sicili 1249 – 1256 (M. 1833 – 1840)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ, 1990.
- AKYEL, Salih; “1831-1837 (H. 1247-1252) Tarihli Eğin Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı Ve Fihristi”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.14, S.1, Elazığ, 2004, s.219-229.
- DARKOT, Besim; “Karahisar”, **İ.A, MEB**, C.VI.,s.278
- DARKOT, Besim-TUNCEL, Metin; **Ege Bölgesi Coğrafyası**, İ.Ü., Coğrafya Enstitüsü Yay.İstanbul, 1995,
- EMECEN, Feridun; “Afyonkarahisar”, **DİA**, C.1, İstanbul, 1998, s.443-446.
- GÜRKAN, Feyyaz; “Şer'iyye Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma” **IX. Türk Tarih Kongresi**, C. II, Ankara- 1988, s.768-779.
- KOMİSYON ; “**483 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defter (937/1530) (Kütahya, Karahisar-ı Sahib, Sultanönü, Ankara)**”, Ankara, 1983.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat; **Osmanlı Belgelerinin Dili**, İstanbul, 1988.
- ÖZDEMİR, Rifat; “ Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.I, S.1, Elazığ, 1987, s. 191-198.
- ÖZTÜRK, Mustafa;“*Harput Şer'iyye Sicilleri*”, **Tarih İçinde Harput**, Elazığ, 1992.
- TOPTAŞ, Ahmet; “Afyon Etnografya Müzesi” **DİA**, C.1, İstanbul, 1998, s.443.
- TUNCEL, Metin; “Karahisar”, **DİA**, C.24, İstanbul, 2001, s.416-418.
- YILMAZÇELİK, İbrahim; “Şer'iyye Sicillerinin toplu kataloğuna doğru Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri (Katalog ve Fihristleri)”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, S. 90 Ankara, 199, s.41-62.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*